

A KÖZÉPFOKÚ RENDÉSZETI SZAKKÉPZÉS ÉS A RENDŐRSÉG – HATÁRŐRSÉG INTEGRÁCIÓJÁNAK KAPCSOLÓDÁSA, LEHETŐSÉGEI

Bevezető

A címben szereplő téma aktualitását illetve fontosságát húzza alá az a tény, hogy a Rendőrség-Határőrség integrációja (2008. január 01.) szinte majdnem egy időben zajlik az Országos Képzési Jegyzékben (továbbiakban OKJ) szereplő rendőr, határrendész szakképesítést biztosító felkészítési rendjének (2007-2008) megújításával. Ugyanis legkésőbb 2008. szeptember elsejétől minden iskolarendszerű OKJ-s szakképzésre feljogosított intézménynek át kell térnie az ún. kompetenciaalapú, moduláris rendszerű képzés megvalósítására.

Ez a határidő nyilvánvalóan a mi rendészeti jellegű felkészítésünket is érinti. Most leszünk egy olyan átmeneti időszakban, amikor a 2007/2008. tanévben képzésben bent lévő tanulók még a jelenleg hatályos – ugyanakkor a tervezett új szempontjából pedig már kifutónak mondható – program alapján készülnek fel jövőre szakmájukra. Ilyetén tehát a 2007/2008. tanévben tanulmányaikat elkezdő fiatalok még a régi program alapján tanulnak, de a 2008/2009. tanévet 2008. szeptemberében elkezdő jövőre rendészeti szakközépiskolai tanulók már az új felkészítési rend szerint fognak tanulni, felkészülni jövőre hivatásuk gyakorlására.

Ehhez a rendészeti szakképzést felügyelő igazságügyi és rendészeti miniszternek még 2008 első felében (március hó végéig) rendelet formájában közzé kell tennie a vonatkozó szakmai és vizsga követelményeket (továbbiakban Szvk), és a Központi Programokat, amelyek alapját képezik az intézmények saját pedagógiai-szakmai programjainak (tanterveinek) elkészítésében. Megjegyzem, hogy az említett központi oktatásigazgatási dokumentumtervezetek már a megrendelő országos hatáskörű szervek (ORFK, HOP) előtt vannak véleményezésre.

Nyilvánvaló nem mindegy, hogy ezek a majdan kiadandó végső formátumú dokumentumok két szakra (rendőr, határrendész),- avagy egy szakra (rendőr elágazással, esetleg a nélkül) fognak vonatkozni. Ennek eldöntésére – tekintettel az új integrált rendőrségre – kizárólag szakmai alapon kell sort keríteni. A szakmai alapú döntéshez kapcsolódva, illetve ez alapján oktatásigazgatási szempontból már többféle megoldási mód adódhat. Adott esetben ez együtt jár – esetleg megelőzi – a jelenleg hatályos képesítési követelményekre vonatkozó 11/1997. (II.18) évi BM rendelet megújításával is, amihez kell igazodnia a felkészítés rendjének. (Persze az nem várható el, hogy a képzés az e téren várható joghézagot maga szüntesse meg saját eszközeivel!)

Részeiben

A konferenciára történő felkészülés során vettem a fáradságot és nemcsak a Magyar Köztársaság Alkotmányát, az ún. rendőrségi,- határőrségi törvényeket, végrehajtási rendeleteiket, továbbá a szolgálati szabályzatok vonatkozó pontjait tekintetem újra át, hanem a jelenleg hatályos Rendőr és Határrendész szakra vonatkozó Központi Programok tartalmát is. Ennek csupán egy célja volt, ismét megerősítem magamban, hogy a kétféle szakképesítés megszerzésére vonatkozó felkészülés terjedelme, tartalma, jellege lényegében 70-75 %-ban megegyezik vagy nagyon nagy fedésben van egymással. Ennek bizonyítására felidézem a két szak hatályos Óra,- és vizsgaterve azon kisebbik részét, melyben eltérés van a felkészülés tartalmában, rendszerében.

Rendőr szakon:

Megoszlás Tananyag	Évfolyam			I. évf.			II. évf.	
				I. félév		II. félév	I-II. félév	II. félév
				A/1	A/2			A/3
				Motivációs	A/2/1	A/2/2	A/2/3	Vizsgafelkészülés
Alapismereti	Intézkedés módszertani	Spec. int. módsz.						
*	Össz.	I.	II.	*	*	*	*	*
Rendőri ismeretek	485	238	247	28	106	104	217	30
Körendvédehmi ismeretek	210	120	80	30	16	70	34	80
Közlekedési ismeretek	175	85	80		12	36	37	80
Csapatszolgálati ismeretek	100	33	57		0	0	33	57
Szakmai gyakorlat	1040	440	600	0	0	440	600	0

Határrendész szakon:

Megoszlás Tananyag	Évfolyam				I. évf.			II. évf.	
					I. félév		II. félév	I-II. félév	II. félév
					A/1	A/2		A/3	
					Motivációs	A/2/1	A/2/2	A/2/3	Vizsgafelkészülés
Alapismereti	Intézkedés módszertani	Spec. int. módsz.							
•	Össz.	I.	II.	•	•	•	•	•	
Határrendészeti ismeretek	470	240	230	28	104	108	200	30	
Határőrizeti ismeretek	210	120	80	30	16	50	54	80	
Határforgalmi ismeretek	210	120	80		12	54	54	80	
Határvédelmi ismeretek	50	0	80		0	0	0	40	
Szakmai gyakorlat	1040	440	600	0	440	600	0	1040	

Az új rendszerű képzés esetében – a Szvk, Központi Program tervezetek alapján – is kimondható a hasonló helyzet, de erről később fogok szólni. A jelenleg hatályos „futó” képzési rendszer lényege, pozitív, negatív oldala a jelenlévők többsége által jól ismert. Ezért – továbbá azért mert már „kifutó” – nem beszélek róla, hanem inkább szólok a tervezés, előkészítés fázisában lévő új ún. kompetencia alapú, moduláris rendszerű szakképzésről. E vonatkozásban minimum két fogalom – kompetencia és a modul- értelmezése, körüljárása feltétlenül indokolt!

Mit is értünk a kompetencia fogalma alatt? Erre nagyon sok válasz létezik, forog közszájon attól függően, hogy milyen konstellációban kerül a kifejezés terítékre. Amennyiben az értelmezés oldaláról közelítjük meg a szócikket akkor mellé azt írhatom, hogy (latin) illetékeség, jogosultság, hatáskör, szakértelem. A szakirodalom más része úgy fogalmaz, hogy „egy bizonyos feladat ellátásához vagy szerep teljesítéséhez szükséges tudás és képesség” (R.E. Quinn).

Felnőttképzési tv-ben olvasható a kompetencia meghatározása is: a személy ismereteinek, készségeinek, képességeinek, magatartási, viselkedési jegyeinek összessége mely által képes lesz egy meghatározott feladat eredményes teljesítésére. (Tekintettel kell arra lenni, hogy a munka világában a dolgozóval szembeni követelmények már konkrét feladatok meghatározásával alkalmasságként jelenjenek meg.)

A kompetencia lényegében leginkább csak ténykedés, viselkedés során tetten érhető ún. „teljesítőképes tudás”, arra vonatkozó képesség, hogy valaki az ÉLET által produkált különböző szituációkban képes és kész alkalmazni a megszerzett tudását,

személyes adottságait, attitűdjeit. Azon nagy ÉRTÉK, ami révén alkotó módon új helyzetekben is képesek vagyunk feladatokat sikeresen megoldani, munkát végezni. Amennyiben részletesebben kellene szólni róla, akkor azt is lehet mondani, hogy azon elvárható (szakmai) ismeretek, készségek, adottságok, magatartási – viselkedési személyiségi jegyek, emberi tulajdonságok összessége, mely által adott személy képes és kész bizonyos feladat eredményes teljesítésére.

Más szavakkal kifejezve a kompetencia a „mit” egyszerű tudásán túl a „hogyan” tudását is magába foglaló, a mindennapi munkavégzés során megnyilvánuló ún. „operatív” intelligencia. A kompetencia ugyanis feladatokra, akciókra, a környezet megváltoztatására, az ehhez való gyors és jó alkalmazkodásra irányul leginkább. Úgy is kifejezhető, hogy egy bizonyos személy alapvető, meghatározó olyan jellemzői, melyek ok- okozati összefüggésben állnak a kritériumszinteknek megfelelő hatékony és/vagy kiváló teljesítménnyel. Mindezekből az is kiderülhet, hogy kompetencia nincs általában, csak konkrét cselekvésekben, viselkedésben, magatartásokban megnyilvánulva!

A kompetenciára tehát leginkább úgy tekintünk, mint az egyén – meghatározó, egymással összefüggő – jellemzőire, melyek hozzáértést (alkalmazható tudást) és konstruktív magatartást nyújthatnak a tanulási, szakmai, közösségi jellegű tevékenységek gyakorlásához. Ami pedig a modul szócikk jelen esetben történő alkalmazását illeti, arról az alábbiakat emelem ki. Általában bizonyos tudni,- birtokolni szükséges tananyag, tudnivaló még összetartozó, önállóan is kezelhető, meghatározott időtartammal rendelkező jól behatárolható része.

A felkészülés/felkészítés oldaláról kétféle modul megnevezést használunk, az egyik a Követelmény-modul, míg a másik, pedig a Tananyag-modul (Tananyag-egység). (Van olyan szakértő, aki használja még a vizsgamodul megnevezést is, melyet én azért nem teszem, mert a Követelmény modul lényegében ezt is jelzi az érintettek részére!) Míg az előbbi a nevéből adódóan a végső kimenet felőli elvárásokat tartalmazza és ez a vonatkozó szakmai és vizsgakövetelmény fő részét képezi. Az utóbbi -Tananyag-modul (Tananyag-egység) megnevezés, pedig azt a még összetartozó, valamilyen módon rendszerezett tudásrészt fogalmazza meg, melyet a felkészülés/felkészítés folyamata adott szakaszában kell elérnie a tanulónak. Ez a kategória, pedig a Központi Program bizonyos részét alkotja. Nyilvánvalóan az iskoláknak saját Pedagógiai-szakmai programjuk elkészítésénél mindezekre tekintettel kell lenniük a kb. 20%-os „szabadsáv” kivételével. Az ilyen jellegű felkészülésnek/felkészítésnek a lehető legnagyobb mértékben gyakorlatorientáltak kell lennie, ahol nemcsak az a fontos, hogy mit tud a tanuló, a jövőendő rendészeti hivatalnok, sokkal inkább az, hogy mit képes ebből megvalósítani („tenni tudás” szemlélete) valós körülmények között.

Mi az új szakképzési rendszer lényege, mi benne a jelenlegihez képest változás/módosulás? Mielőbb sorjázom a jellemzőket, ismételten kihangsúlyozom, hogy itt nem partikuláris dologról van szó, hanem a teljes hazai szakképzés átalakításáról. A rendészeti szakterület ennek (416 szakképesítés) sok más mellett csupán egy kis szelete. A változás jogi alapját a 1057/2005. (V.31) Kormányhatározat, továbbá az 1/2006. (II.17) többször pontosított OM.- illetve a 10/2007(II.27) SZMM. rendelet adja. Ezek után lássuk a kompetenciaalapú, moduláris rendszerű szakképzés legfőbb új jellemzőit!

Legfőbb jellemzői:

- a szükséges, kívánatos kompetenciákat célozza meg, ez áll a középpontjában

- nincsenek benne tantárgyak, hanem modulok, tananyagelemek
- a tanításról a tanulásra helyeződik át a hangsúly, interaktivitás jellemzi
- a tudnivalók a gyakorlatra irányulnak, ezek egy-egy konkrét gyakorlati feladatok köré rendezettek
- eltérés van a vizsgarendszerben
- 20 % szabad sávra ad lehetőséget az iskoláknak.

Rátérve a lényegre az integráció kapcsán milyen lehetőségek adódhatnak a humán erőforrás felkészítése/felkészülése terén?

Először azokról szólok, akik már bent vannak az iskolarendszerű felkészítési rendszerében. Esetünkben kívánatos lehet a negyedik félévi felkészítés iskolában, illetve a végrehajtó szerveknél történő megvalósításába beavatkozni, tekintettel a másik szakra vonatkozó sajátos tudnivalókat illetően. Amennyiben ezt elmulasztja a felügyeleti szerv időben megtenni, akkor alkalmazni kell a szaktanfolyami jellegű utólagos – sokkal bonyolultabban realizálható – felkészülést, felkészítést, átképzést. Ezen utóbbi körbe beletartozhatnának azok is, akik már 2007. június 15-én végeztek, illetve felavatóra kerültek. Esetükben-amennyiben biztos lett volna a jövőbe beosztásuk, indokolt lehetett volna még a munkába állásuk előtti kiegészítő képzésüket megoldani. Sajnos ez a lehetőség már „elúszott”! Megjegyzem, hogy ez az átképzés nem egyirányúak, nemcsak rendőri szakterületről a határrendészek felé irányulnak, hanem a rendőrök felé irányuló bizonyos határrendészeti tudnivalókra vonatkoztatva is érvényesek!

Azon tanulók vonatkozásában, akik még bent vannak a szakközépiskolákban (az un, volt első évesek), illetve az ez év szeptemberében bekerültek esetében a második tanévben lehetőség adódhat még a kívánatos, legfontosabb szakmai tudnivalók kölcsönös kiegészítésére, a területi szakmai gyakorlat ehhez való igazítására.

Mi legyen azokkal, akik ezután kerülnek be a testületbe? Akik ezután kerülnek majd be a Rendészeti Szakközépiskolákba, azok esetében előfordulhat:

- a) egységes un. „integrált rendőr” szakképesítés alapítása, indítása (előnye a későbbi mobilitási lehetőség, a viszonylag végleges megoldás),
- b) a tervezett rendőr-határrendészből ún. „elágazás”-os képzési forma létrehozása, működtetése (előnye a könnyebb igazgatási intézése),
- c) megmarad a két szakképesítés ezután is önállóan.

Megjegyzem mindnél – de különösen az utóbbi változat esetén – fontos feltétel egy előrelátó, pontos, két évre előrelátó humán erőforrás számvetés megléte, fenntartása. A c. változat esetén – de egyébként is – szükséges lenne sürgősen megújítani a 9/1997. (II.12.), a 11/1997. (II.18.) és a 47/2001. (XII.27.) BM rendelet vonatkozó előírásait. (Ez érinti, érintheti azok ügyét is, akik már dolgoznak a rendőrség, határőrség különböző szervezeti elemeinél!)

A válasz megadásához dönteni kell szakmai alapon! Ismert a jelenlévők többsége által az un. „cél-feladat-tevékenység-szervezet” elve. (Persze lehet, hogy ezzel nyitott ajtókat döngöttek, ugyanis a főbb döntések már megszülettek!) Legelőször is abban, hogy szükség lesz-e ezután is a „határrendész” szaktudásra? (Én szerintem egyértelműen igen a

válasz! Sőt nemcsak e szaktudásra, hanem talán még meglévő mentalitásra, szemléletmódra vonatkozóan is!)

A további kapcsolódó igazodási pontok részletezéséhez az alapkérdésekben kell „letenni a voksot”, ugyanis a képzésnek a megújult jövőendő szervezet (integrált Rendőrség) alapfeladatát kell kiszolgálnia! A válaszok megfogalmazását sokféle szempont befolyásolhatja, melyek közül kiemelem az alábbiakat:

- az új integrált szervezet rendeltetései, feladatai
- a létszámviszonyai (~ 45.000 fő)
- szervezeti felállás (struktúra)
- költségvetési fedezet, ellátási rendszer stb.

Befejezés:

A rendvédelmi szervek munkájának nem a „próbálkozások és tévedések” elvén kell alapulnia. Ebből következik az is, hogy az un. integrált rendőrség létrehozása sem alapulhat pillanatnyi improvizálásokon, hanem elfogulatlan szakmai elemzéseken, elfogadott szakmai stratégián! Ez igaz a szükséges humánerőforrás megteremtésére, az ilyen jellegű jogos igények folyamatos fenntartására egyaránt!

Tanulmányommal kettős célt próbáltam elérni:

- érzékeltetni – fórumot adni számára e helyen is – a tervezett új kompetencia alapú, moduláris rendszerű felkészülés/felkészítés lényegét, újszerűségét.
- lökést adni – ha még nem késő – a felkészülés/felkészítés oktatási-képzési vonatkozásaira vonatkozó további döntések időbeni meghozatalához.

Remélem mindkettőt sikerült elérnem!